

Spis treści

	Str.	Nb.
Przedmowa do ósmego wydania.....	V	
Przedmowa.....	VII	
Wykaz skrótów.....	XIX	
Wykaz literatury.....	XXIII	
 Rozdział I. Przedmiot prawa konstytucyjnego.....	 1	 1
 Rozdział II. Polska w europejskim systemie konstytucyjnym.....	 8	 8
§ 1. Państwo w kontekście globalnego systemu politycznego.....	9	8
I. Pojęcie państwa i suwerenności	9	8
II. Ewolucja państwa i prawa konstytucyjnego.....	11	12
§ 2. Konstytucyjne zasady dotyczące przystępowania do organizacji międzynarodowych o charakterze integracyjnym	16	19
§ 3. Integracja europejska.....	19	23
I. Proces powstawania Unii Europejskiej	19	23
II. Kompetencje Unii Europejskiej	20	25
III. Organy Unii Europejskiej	23	31
IV. Prawo Unii Europejskiej a prawo wewnętrzne i prawo międzynarodowe.....	26	36
V. Wspólna polityka zagraniczna i bezpieczeństwa	31	46
VI. Europejski system konstytucyjny	32	47
VII. Problem ochrony praw człowieka i obywatelstwo Unii.....	35	52
VIII. Problem „deficytu demokracji”	39	53
IX. Integracja europejska a równowaga władz w państwach członkowskich	40	56
X. Sądownictwo w europejskim systemie konstytucyjnym	44	59
 Rozdział III. Źródła prawa.....	 47	 63
§ 4. Pojęcie źródeł prawa.....	47	63
§ 5. Konstytucja RP.....	49	66
I. Podstawowe cechy Konstytucji RP	49	66
II. Charakterystyka postanowień Konstytucji RP	50	68
III. Specyfika wykładni Konstytucji RP	51	70
§ 6. Ratyfikowane umowy międzynarodowe	55	75
§ 7. Ustawa	58	78
§ 8. Rozporządzenie.....	60	82
§ 9. Rozporządzenie z mocą ustawy.....	62	84

§ 10. Akty prawa miejscowego.....	62	85
§ 11. Akty prawa wewnętrznego	63	86
§ 12. Cechy systemu źródeł prawa.....	67	92

Rozdział IV. Ogólna charakterystyka państwowości w Konstytucji

Rzeczpospolitej Polskiej	70	96
§ 13. Charakterystyka początkowych partii Konstytucji RP	70	96
§ 14. Zasady ustrojowe.....	72	98
I. Rzeczpospolita wspólnym dobrem wszystkich obywateli	72	98
II. Rzeczpospolita Polska państwem demokratycznym	72	99
III. Rzeczpospolita Polska państwem prawnym.....	74	101
IV. Rzeczpospolita Polska państwem urzeczywistniającym zasady sprawiedliwości społecznej	76	103
V. Rzeczpospolita Polska państwem jednolitym	78	105
VI. Rzeczpospolita Polska państwem podzielonej władzy.....	79	107
VII. Rzeczpospolita państwem o społecznej gospodarce rynkowej	84	111
§ 15. Ocena obecnego ustroju.....	86	112

Rozdział V. Konstytucyjny status jednostki w państwie polskim .....

§ 16. Zagadnienia ogólne	89	113
I. Pojęcie praw człowieka	89	113
II. Podmiot praw człowieka i podmioty zobowiązane do ich realizacji..	91	115
III. Funkcje praw człowieka	92	116
IV. Typologie praw człowieka.....	92	117
1. Prawa wolnościowe	92	118
2. Prawa <i>sensu stricto</i>	93	119
3. Prawa-kompetencje.....	94	120
4. Inne prawa	95	121
5. Prawa materialne i proceduralne.....	96	122
6. Podział praw w Konstytucji RP	97	124
7. Prawa konstytucyjne i pozakonstytucyjne	97	125
V. Ograniczanie praw konstytucyjnych	98	126
1. Znaczenie Konstytucji RP dla ochrony praw człowieka	98	126
2. Konstytucyjne granice ingerencji w sferę praw człowieka	100	127
3. Systemy regulacji praw wolnościowych	102	128
4. Realizacja i ograniczanie praw socjalnych	103	129
VI. Prawa człowieka w stanach nadzwyczajnych	103	130
VII. Ogólna charakterystyka konstytucyjnej regulacji praw człowieka	105	131
§ 17. Prawa osobiste	106	132
I. Prawa osobiste w Konstytucji RP	106	132
II. Wolność wypowiedzi.....	110	134
1. Pojęcie wolności wypowiedzi.....	110	134
2. Funkcje wolności wypowiedzi.....	111	135
3. Źródła prawa	112	136
4. Wolność prasy	113	137
5. Wolność radiofonii i telewizji	116	140
III. Wolność sumienia i religii	119	143
1. Pojęcie wolności sumienia i religii	119	143

2. Źródła i zakres wolności sumienia i religii w prawie obowiązującym	121	147
3. Status Kościołów i związków wyznaniowych	122	149
§ 18. Prawa polityczne	126	154
I. Wolność zgromadzeń	126	155
1. Podstawy konstytucyjne wolności zgromadzeń	126	155
2. Regulacja ustawowa wolności zgromadzeń – Prawo o zgromadzeniach	128	159
II. Wolność zrzeszania	131	165
1. Partie polityczne	132	166
2. Stowarzyszenia	139	169
3. Związki zawodowe i organizacje pracodawców	141	170
III. Prawo do informacji i wolność informowania	144	173
IV. Prawo petycji	149	176
§ 19. Wolności i prawa ekonomiczne, socjalne i kulturalne	150	177
§ 20. Zasada równości	154	184
I. Godność	154	184
II. Równość formalna	155	185
III. Równość materialna	155	186
IV. Zakaz dyskryminacji	157	188
§ 21. Konstytucyjne obowiązki jednostki	158	191
§ 22. Konstytucyjne gwarancje praw jednostki	159	192
I. Skarga konstytucyjna	160	193
II. Prawo do sądu	168	203
III. Wystąpienie do Rzecznika Praw Obywatelskich z wnioskiem o pomoc w ochronie naruszonych praw	170	208
IV. Odszkodowanie z tytułu wyrządzenia szkody przez działanie organów władzy publicznej	171	209
Rozdział VI. Zagadnienie suwerenności i jej realizacji w Konstytucji RP	172	211
§ 23. Podmiot suwerenności	172	211
§ 24. Zasady powoływania organów przedstawicielskich	174	212
I. Pojęcie zasad prawa wyborczego	174	212
II. Wolność wyborów	176	216
III. Zasada powszechności wyborów	181	225
IV. Zasada równości wyborów	186	234
V. Zasada bezpośredniości	189	238
VI. Zasada tajności głosowania	191	242
VII. Systemy wyborcze	193	244
1. Uwagi ogólne	193	244
2. System większościowy	194	245
3. System proporcjonalny	195	248
4. System obowiązujący w Polsce	195	249
VIII. Gwarancje praworządności wyborów i zasada sądowej weryfikacji ich ważności	199	255
1. Uwagi ogólne	199	255
2. Rejestracja list kandydatów i kandydatów (wybory parlamentarne)	199	257
3. Zgłaszanie kandydatów na urząd Prezydenta RP	201	259

4. Systemy weryfikacji ważności wyborów	202	260
5. Weryfikacja ważności wyborów w Polsce	203	263
§ 25. Formy demokracji bezpośredniej	206	269
I. Pojęcie i instytucje demokracji bezpośredniej	206	269
1. Uwagi ogólne	206	269
2. Referendum	207	272
3. Plebiscyt	209	278
4. Inicjatywa ludowa, weto ludowe	210	279
5. Konsultacje społeczne	210	282
II. Referendum w Polsce	211	283
1. Instytucje demokracji bezpośredniej	211	283
2. Referendum ogólnokrajowe	212	285
3. Referendum wyrażające zgodę na ratyfikację umowy międzynarodowej	214	290
4. Referendum zatwierdzające ustawę zmieniającą przepisy Konstytucji	215	291
5. Referendum lokalne	217	295
§ 26. Inicjatywa społeczna w Polsce	218	296
1. Inicjatywa społeczna w sprawie przeprowadzenia referendum ogólnokrajowego	218	297
2. Obywatelska inicjatywa ustawodawcza	219	299
Rozdział VII. Sejm i Senat	221	300
§ 27. Sejm i Senat w konstytucyjnej strukturze organów państwa	223	300
I. Sejm i Senat jako organy władzy publicznej	223	300
II. Sejm i Senat jako organy przedstawicielskie	225	304
III. Sejm i Senat jako izby parlamentu	226	307
1. Definicja i rodzaje parlamentów	226	307
2. Senat jako druga izba parlamentu	227	308
3. Problem zasadności istnienia dwuizbowego parlamentu w Polsce	229	310
§ 28. Mandat przedstawicielski oraz status prawny posłów i senatorów	230	312
I. Charakterystyka mandatu	230	312
II. Szczególne uprawnienia posłów (senatorów)	231	315
III. Obowiązki posłów (senatorów) i szczególne zakazy ich dotyczące	232	317
IV. Gwarancje prawidłowego wykonywania mandatu	236	321
1. Immunitet	236	322
2. Gwarancje materialne	240	325
§ 29. Kadencja i zasady działania Sejmu i Senatu	242	327
I. Kadencja parlamentu	242	327
1. Długość i początek kadencji	242	327
2. Zakończenie kadencji	242	329
3. Zasada dyskontynuacji prac parlamentu	244	333
II. Podstawowe zasady działalności Sejmu i Senatu	246	335
1. Autonomia regulaminowa izb	246	335
2. Zasada permanencji	249	337
3. Zasada jawności	249	339

4. Zasada kierowania pracami izby przez Marszałka	250	340
§ 30. Wewnętrzna organizacja Sejmu i Senatu	251	341
I. Organy wewnętrzne	251	341
1. Marszałkowie Sejmu i Senatu	251	342
2. Prezydium Sejmu i Senatu	254	344
3. Konwenty Seniorów	254	346
4. Komisje parlamentarne	256	349
II. Kluby i koła parlamentarne	259	351
§ 31. Funkcje Sejmu i Senatu	261	356
I. Klasyfikacja funkcji Sejmu i Senatu	261	356
II. Funkcja ustrojodawcza	263	359
III. Funkcja ustawodawcza	264	361
1. Tryb ustawodawczy	264	362
1.1. Przygotowanie projektu i złożenie inicjatywy ustawodawczej	265	362
1.2. Postępowanie w Sejmie	266	365
1.3. Rozpatrzenie przez Senat ustawy uchwalonej przez Sejm	268	370
1.4. Postępowanie w Sejmie w sprawie propozycji Senatu	269	371
1.5. Postępowanie w Sejmie w sprawie wniosku Prezydenta RP o ponowne rozpatrzenie ustawy	270	372
1.6. Sejm a postępowanie w trybie prewencyjnej kontroli zgodności ustaw z Konstytucją RP	271	373
1.7. Podpisanie ustawy i zarządzenie jej ogłoszenia	271	374
2. Modyfikacje trybu ustawodawczego	272	375
IV. Funkcja współuczestniczenia w określaniu polityki państwa, w szczególności polityki integracyjnej RP	274	377
V. Funkcja kreacyjna	277	379
1. Kompetencje wykonywane wyłącznie przez Sejm	278	380
2. Kompetencje przypisane Sejmowi przy uczestnictwie Senatu	278	381
3. Kompetencje sprawowane przez Sejm na wniosek Prezydenta RP ...	278	382
4. Kompetencje wykonywane odrębnie przez Sejm i Senat	278	383
VI. Funkcja kontrolna	279	384
§ 32. Zgromadzenie Narodowe	284	391
I. Charakter prawny	284	391
II. Tryb pracy i organizacja wewnętrzna	285	392
III. Funkcje Zgromadzenia Narodowego	286	394
Rozdział VIII. Rada Ministrów	288	395
§ 33. Rada Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej a pojęcie rządu w prawie konstytucyjnym	289	395
§ 34. Powoływanie Rady Ministrów	291	398
I. Pojęcie powoływania	291	398
II. Przesłanki powoływania rządu	293	401
III. Procedury powoływania rządu	294	402
IV. Procedura zasadnicza powoływania Rady Ministrów	296	406
V. Procedury rezerwowe powoływania Rady Ministrów	299	410
1. Pierwsza procedura rezerwowa	299	410
2. Druga procedura rezerwowa	301	412
VI. Zmiany w składzie Rady Ministrów	301	413

§ 35. Skład i struktura Rady Ministrów	303	414
I. Ogólna charakterystyka	303	414
II. Prezes Rady Ministrów	304	417
1. Udział premiera w powoływaniu rządu i w jego rekonstrukcji	305	418
2. Wpływ premiera na trwałość rządu	307	421
3. Wpływ premiera na tok i kierunek prac rządu	307	422
4. Wpływ premiera na pracę członków rządu i administracji rządowej	308	423
III. Wiceprezes Rady Ministrów	311	426
IV. Ministrowie	312	427
1. Ministrowie kierujący działem administracji rządowej	312	428
2. Ministrowie wypełniający zadania wyznaczone im przez Prezesa Rady Ministrów	313	429
3. Sekretarze i podsekretarze stanu	314	430
V. Struktura rządu	314	431
§ 36. Kompetencje Rady Ministrów	317	436
§ 37. Akty prawne rządu	321	443
I. Akty powszechnie obowiązujące	322	444
II. Akty wewnętrzne	323	445
§ 38. Zasady funkcjonowania rządu	324	446
I. Zasada kolegialności działania rządu	324	447
II. Zasada kierowania pracami rządu przez premiera	326	449
III. Zasada reprezentowania Rady Ministrów przez Prezesa w kontaktach z innymi organami państwa	327	450
IV. Zasada związania członków rządu i jego przedstawicieli stanowiskiem Rady Ministrów	328	452
§ 39. Odpowiedzialność rządu	329	454
I. Istota odpowiedzialności politycznej	329	454
II. Odpowiedzialność polityczna rządu w Polsce	331	456
1. Wotum nieufności dla rządu	332	458
2. Wotum nieufności dla członka rządu	332	459
3. Elementy procedury sejmowej	333	460
4. Ograniczenia	334	461
5. Skutki uchwalenia wotum nieufności	334	462
6. Wotum zaufania	335	463
7. Absolutorium	336	464
III. Odpowiedzialność konstytucyjna (prawna) rządu	337	465
Rozdział IX. Prezydent Rzeczypospolitej	338	466
§ 40. Wybory prezydenckie	338	466
§ 41. Mandat prezydencki	340	471
I. Objęcie urzędu	340	471
II. Wygaśnięcie mandatu prezydenckiego	341	472
III. Ciągłość funkcjonowania urzędu prezydenta	342	473
IV. Zasada <i>incompatibilitas</i>	343	475
§ 42. Artykuł 10 i 126 Konstytucji RP. Konstytucyjna charakterystyka Prezydenta RP	344	476
§ 43. Funkcje Prezydenta RP	345	478
I. Funkcja reprezentacyjna i symboliczna	345	479

II. Funkcja arbitrażu	346	480
III. Funkcja wykonawcza	347	482
§ 44. Kompetencje Prezydenta RP	348	484
I. Prezydent RP a suweren	349	486
II. Prezydent RP a władza ustrojodawcza	350	487
III. Prezydent RP a władza ustawodawcza	350	488
1. Uprawnienia związane z wyborami	350	488
2. Uprawnienia związane z funkcją arbitra	351	489
3. Kompetencje związane ze stanowieniem ustaw	352	491
IV. Prezydent RP a władza wykonawcza	353	492
1. Problem rozdziału zadań i kompetencji między Prezydenta RP i rząd	353	492
2. Kompetencje związane z powoływaniem Rady Ministrów i przyjmowaniem jej dymisji	355	493
3. Kompetencje w zakresie stanowienia aktów podstawowych	356	494
4. Kompetencje w dziedzinie polityki zagranicznej i obronności	356	495
5. Pozostałe kompetencje związane z władzą wykonawczą	359	496
V. Prezydent a władza sądowicza	361	497
VI. Uprawnienia Prezydenta RP w stanach nadzwyczajnych	362	498
§ 45. Zagadnienie odpowiedzialności Prezydenta RP	363	499
I. Odpowiedzialność polityczna. Zasada kontrasygnaty	363	499
1. Założenia systemu parlamentarnego	363	499
2. Rozwiązania konstytucyjne	364	500
II. Odpowiedzialność „wyborcza”	366	501
III. Odpowiedzialność konstytucyjna	367	502
IV. Odpowiedzialność karna	368	503

Rozdział X. Niezależne od rządu organy regulujące .....

§ 46. Narodowy Bank Polski	370	504
§ 47. Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji	374	507
I. Uwagi wprowadzające	374	507
II. Miejsce KRRiTV w konstytucyjnej strukturze organów państwa	375	508
III. Skład i organizacja KRRiTV	376	510
IV. Powoływanie i status prawny członków KRRiTV	377	511
V. Pozycja Przewodniczącego KRRiTV	379	515
VI. Kompetencje KRRiTV	380	517
1. Funkcja prawotwórcza	381	518
2. Funkcja koncesyjna	381	519
3. Funkcja kreacyjna	382	520
4. Funkcja kontrolna	382	521
VII. Odpowiedzialność Rady i jej członków	383	522

Rozdział XI. Organy władzy sądowiczej .....

§ 48. Konstytucyjne zasady organizacji i funkcjonowania sądownictwa	386	524
I. Zasada niezawisłości sędziów i jej gwarancje	386	524
II. Struktura sądów w Polsce	388	528
1. Sąd Najwyższy	389	529

2. Sądy powszechne	392	533
3. Sądy administracyjne	394	536
4. Sądy wojskowe	396	541
III. Zasada wieloinstancyjności postępowania sądowego	397	542
IV. Zasada udziału obywateli w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości	398	544
§ 49. Trybunał Konstytucyjny	399	546
I. Podstawy prawne i organizacja Trybunału Konstytucyjnego	399	546
II. Pozycja ustrojowa Trybunału Konstytucyjnego w Polsce	401	550
III. Funkcje Trybunału Konstytucyjnego w Polsce	402	551
1. Orzekanie w sprawach konstytucyjności i legalności aktów normatywnych	404	553
2. Orzekanie w sprawach skarg konstytucyjnych	414	569
3. Orzekanie w sprawach konstytucyjności celów lub działalności partii politycznych	416	572
4. Rozstrzyganie sporów kompetencyjnych między centralnymi konstytucyjnymi organami państwa	417	574
5. Rozstrzyganie w sprawie stwierdzenia przeszkody w sprawowaniu urzędu przez Prezydenta RP	418	576
§ 50. Trybunał Stanu	419	577
I. Pojęcie odpowiedzialności konstytucyjnej	419	577
II. Prawne podstawy funkcjonowania Trybunału Stanu w Polsce	421	582
III. Pozycja ustrojowa i organizacja Trybunału Stanu	422	584
IV. Zakres podmiotowy odpowiedzialności przed Trybunałem Stanu	424	587
V. Zakres przedmiotowy odpowiedzialności przed Trybunałem Stanu	426	590
VI. Przebieg postępowania w sprawie odpowiedzialności konstytucyjnej (karnej)	430	593
1. Etap wstępny postępowania	431	595
2. Postępowanie przed Trybunałem Stanu	434	595
VII. Podsumowanie	436	601

Rozdział XII. Władza kontrolująca .....

§ 51. Najwyższa Izba Kontroli	437	602
I. Pozycja ustrojowa Najwyższej Izby Kontroli	437	602
II. Zasady organizacji i struktura Najwyższej Izby Kontroli	439	604
III. Kryteria i zakresy kontroli NIK	441	607
1. Kontrola organów państwowych	442	608
2. Kontrola organów samorządu terytorialnego	443	609
3. Zakres kontroli innych organów i podmiotów	443	610
4. Inicjowanie kontroli	443	611
IV. Środki pokontrolne i konsekwencje kontroli NIK	444	612
§ 52. Rzecznik Praw Obywatelskich	446	614
I. Uwagi ogólne	446	614
II. Pozycja ustrojowa Rzecznika Praw Obywatelskich	447	617
III. Organizacja urzędu Rzecznika Praw Obywatelskich	448	620
IV. Funkcje Rzecznika Praw Obywatelskich	452	625
V. Procedura działania Rzecznika Praw Obywatelskich i przysługujące mu środki ochrony praw i wolności	454	629

1. Postępowanie	454	629
2. Środki o charakterze kontrolno-wyjaśniającym	455	630
3. Środki o charakterze sygnalizacyjno-interwencyjnym	456	631
4. Środki o charakterze inspiracyjnym	457	632
5. Środki o charakterze informacyjno-edukacyjnym	458	634

Indeks rzeczowy	459

